

ΜΕΓΑΛΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ

Η ΣΤΗΛΗ ΜΟΥ

Τό διηγηματάκι σου Γ. Κανελ. γεμάτο ειλικρίνεια! Ήλκισε με αυτήν και μόνον τις δυσκολίες και απαιτήσεις της τέχνης. Είπε ένα λουλουδάκι άγριο, ακαλλέργητο, κ' έχει την χάρι του μονάχο. "Ισως δημοσιεύθῃ. Γ. Άλφ. Διάβασε δικούς μας πρώτα να συνηθίσῃ ρυθμό, μέτρο και στιχουργία. Όσο για τὰ άλλα, νὰ τὰ σεβασθῇ, ἀλλὰ νὰ μὴ τὰ δημοσιεύσῃς.

Ν. Μαντζ. "Ο Άλκαϊος, ὁ Σαπφώ καὶ πλείστοι ἄλλοι ἔγραψαν ἀριστουργήματα τοῦ εἴδους. Ἡ δὲ δημοτικὴ ποιητικὴ εἶνε γεμάτη ἀπὸ δίστιχα τέτοια, ἄπειρα. Ὁ λαϊκὸς ποιητὴς ἐσυνέχισε ἀδιάκοπα τὴ δουλειά του. Λιανοτράγουδα λέγονται, ἀλλὰ εἶνε καμμιὰ φορὰ πὺθὺσκολα ἀπὸ τὴ σοβαρὰ ποιησι.

Ἀκόμη κύριοι Κ. Μαγκ. καὶ Π. Κουτσ. δὲν ἤ-
ρατε τὸ καλοῦσι. Ἀλγὴ προσπάθεια. Ἐπὶ τοῦ παρόντος δὲν ἐγκρίνονται. Μὴ με ρωτήσετε τὸ γιατί. Σὰ δύσκολο νὰ κάνωμεν κριτικὴν διαρκῶς.

Κύριε Ἀλκ. Νέος εἶσαι! ὀρεῖς ἔχεις γι' ἄλλον μᾶς παίρνεις. Τί σοῦ εἶπαμε καὶ θύμωσες; Εἶπαμε μάλιστα ὅτι καὶ πολλοὶ στίχοι σου εἶνε καλοὶ καὶ εἶχαμε καὶ σκοπὸ καὶ νὰ δημοσιεύσωμε. Ἡ νεότης, ἡ νεότης πῶς παίρνει φωτιά! Κον Φραγκ. Τὸ μοναδικὸ ἐλάττωμα—ἀν μπορεῖ νὰ λεχθῇ ἔτσι—εἶνε ἡ ἀπεραντολογία τὴν ὁποίαν δὲν ἀποφεύγουν καὶ μερικοὶ ἀπὸ τοὺς ἀνεγνωρισμένους νεωτέρους Ἑλλήνας ποιητάς. Ἡ Ἀνοῖξί σου εἶνε καλὴ. Ἡ γνώμη μας θὰ ἦταν νὰ περιορίζατε λιγάκι τὴν ὁρμὴν πρὸς στιχουργίαν. Θὰ ἔβγαιναν τότε μερικοὶ λιγοστοὶ στίχοι μετρημένοι καὶ μελετημένοι καλὰ. Διαφορὰ καταπληκτικὴ μεταξὺ Ἀνοῖξος καὶ Θέρου. Τὸ πρῶτο τετράστιχο τοῦ δευτέρου λανθασμένον προσέξατέ το. Ἐχεις ὠραῖες εἰκόνες μέσα τῆς φύσεως, ἀλλὰ ἀλληλοσυγκρούονται σούρουπο καὶ ἀνατολὴ μαζὶ. Ἐπειτα χωρὶς ἐννοια μπαίνει ἐκεῖνο τὸ χω-
ρίς ἐννοια μόνο γιὰ τὴ ρίμα κ' ἄλλα τέτοια. Πρόσεξε τα. Σὲ προσέχομε κ' ἐμεῖς καὶ γι' αὐτὸ ἀπασχολούμεθα. Διότι τὸ ἀξίζει καὶ θὰ γίνῃς γι' αὐτὸ καὶ δὲ σοῦ δημοσιεύομε ἀκόμη, τὰ περιμένουμε τέλεια. Δούλεψέ τα τὰ ἴδια! Ἀν θέλῃς πέρα νὰ μιλήσωμε. Δὲ σὲ μεταχειρίζομαστέ ὡς ἀρχαίον! Δὲν τὸν ἔγραψε τὸν Ρῶσο αὐτὸ Στωϊκὸ, Τιουσιώφ. Στείλε μας μερικὲς σημειώ-
σεις γι' αὐτὸν καὶ θὰ μᾶς ὑποχρεώσῃς νὰ μεταφράσωμε καὶ ἄλλα ὅχι μὲ τὴν βιασύνῃ δμως. Παιδεύῃτε λι-
γάκι. Ἡ μεταφράσις ἔχει περισσότερον κόπον παρὰ ἡ δι-
ηγηματικὴ καμμιὰ φορὰ εἶνε καὶ αὕτη μιὰ νέα δημιουρ-
γία. Τὴν περιμένουμε κύριε Εὐγ. Χαρ.

Ἀπὸ τὸ θέμα σου ἀγαπητέ Ἀθ. ἔξερεις τί μπορεῖ νὰ βγῇ; Ρωτᾷς τί βγαίνει, καὶ ποῖος νᾶναι; Μπορεῖ νὰ βγῇ φίλε μου κ' ἕνας Θεός. Ἀλλὰ δὲ γράφεται σὲ μιᾷ σελίδᾳ ἐπιστολογάρτου. Μικρὲς ἰδέες εἶν' αὐτές; Μὰ αὕτη ἀγαπητέ εἶνε ἡ πὺθὺσκολὴ καὶ ἀπεριόριστὴ ἰδέα! Ἰσὴ μὲ τὸ ἄπειρον, θὰ ἔλεγε καὶ ὁ Βίκτωρ Οὐγκώ. Αὐτὸς δμως μονά-
χα μποροῦσε νὰ τὴ γράψῃ.

Κ. Φλ. τὸ μαῦρο σκυλὶ μιὰ ἀπό-
πειρα γιὰ διήγημα. Θέλει μιὰ μικρὴ
ὑπόθεσις καὶ κεντρικὴ ἰδέα. Βρέξ' τὴνε
καὶ ξανάγραφέ το. Τὸ σύντομο διή-
γημα εἶνε καὶ τὸ δυσκολώτερο.
Ἐχεις δμως τὸ χάρισμα νὰ γρά-
ψῃς.

Καλὴ ἡ ἡθογραφία σου Γιαν.
Παπαγ. Μακάρι νάγραψαν καὶ ἄλλοι
τέτοιες παρὰ πού μᾶς στέλλουν διή-
γηματα δὴθεν καὶ περὶ τραγούδια
ἀγώνευτα. Κς — Κς ἐδημιουργήθης
ἤδη. Βγάλε καὶ τ' ὄνομά σου πιά μὲ
θάρος, στὴ φόρα! Ἐμπρός λοιπόν:
Ἡ ὠραία τοῦ καταγωγίου καὶ ὁ
νεώτερος πιστιρίγκος καὶ τὰ μάτια τοῦ
καρβούνου τοῦ κατὰμαυρου χρωμά-
του, πού τὴ γλυκοφιλοῦσε μὲ τὴν
ἄκρη τοῦ στομάτου. Σία κ' ἀράξα-
με. Δὲ μᾶς ἀφίνει, ἀγαπητέ Σκίτσ
ἡ μάλλον δὲν τ' ἀφίνει νὰ πᾶνε στὸ
καλό. Μπαμπᾶ σου γλῶσσα δὲν εἶνε
αὕτη. Θὰ μᾶς κάνῃς νὰ ἐπιθυμῶσω-
μεν Μιστριώτην καὶ λοιποὺς ἐπι-
ζώντας. Κρίμα τὸ διηγηματάκι σου,
καὶ ἦταν νόστιμο. Γράψε ὅπως μι-
λάς. Ἰδίως στὸ διάλογο. Ἐκεῖ
ἀκριβῶς δὲν περνάει φκιαστὴ γλῶσσα!

Ο ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΚΤΗΣ

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

Κον Μ. Σταθ.— Χαλκίδα.
Σὰς εὐχαριστοῦμεν πολὺ διὰ τὰς
πληροφορίας ὧν ἐκρατήσαμεν ση-
μειῶν.

ΑΠ' ΤΟΥΣ ΣΥΓΧΡΟΝΟΥΣ ΕΒΡΑΙΟΥΣ ΠΟΙΗΤΕΣ

ΧΑΪ' Μ ΝΑΧΜΑΝ ΜΠΙΑΛΙΚ

"ΑΧΝΙΣΕΙΝΙ,"

Κάτω ἀπὸ τὴ φτεροῦγα σου ἔλα νὰ μὲ σκεπάσῃς,
Γενοῦ σὲ μένα μάννα κ' ἀδελφὴ μου
Κι' ἄς εἶν' ὁ κόρφος σου ἀπαλὸ τῆς σκέψης μου ἀντιστῆλ.
Φωλιά κρυφὴ τῆς πλάνας προσευχῆς μου.

Καὶ μὲ τὸ σούρουπο, τὴν ὥρα τοῦ οἴκτου, ἔλα καὶ σκῦψε
Γιὰ νὰ σοῦ πῶ τὸ κρύφιο μυστικόν μου:
Ὁ Κόσμος λείπει πῶς στὸ Ντουινὰ βρῖσκονται κατὶ νιάτα,
Πές μου, ποῦνε τὰ Νιάτα τὰ δικά μου;

Κι' ἀκόμα θὰ σοῦ μπιστευθῶ κ' ἄλλο ἓνα μυστικόν μου:
Μιὰ φλόγα σιγολύνει τὴν Ψυχὴ μου.
Ὁ Κόσμος λείπει πῶς στὸ Ντουινὰ βρῖσκεται κάποια Ἀγάπη
Πές μου, τί πρᾶγμα εἶν' αὕτη ἡ Ἀγάπη;

Τ' ἀστέρια μὲ πλανέσανε κάποιον γλυκύνειρο εἶδα
Μὰ ὤμῃ, κ' αὐτὸ πιά διάβηκε καὶ πάει
Τίποτε τώρα στὸ Ντουινὰ γιὰ μὲ δὲν ἀπομένει,
Τίποτε πιά!

Κάτω ἀπὸ τὴ φτεροῦγα σου ἔλα νὰ μὲ σκεπάσῃς,
Γενοῦ σὲ μένα μάννα κ' ἀδελφὴ μου.
Κι' ἄς εἶν' ὁ κόρφος σου ἀπαλὸ τῆς σκέψης μου ἀντιστῆλ.
Φωλιά κρυφὴ τῆς πλάνας προσευχῆς μου.

ΓΙΩΣΕΦ ΕΛΙΓΙΑ

ΠΕΡΙΠΑΤΟΙ

ΨΥΧΟΣΑΒΒΑΤΟ

Νὰ κάνουμε κ' ἓνα περίπατο ἐκεῖ πού ὅλοι θε-
ωροῦν ὅτι ἡ ζωὴ ἔχει χάσει κάθε δικαίωμα της,
καὶ βασιλεύει ὁ θάνατος. Μὰ δὲν ὑπάρχει μεγαλύ-
τερη πλάνη καὶ ἀπάτη. Πρῶτα πρῶτα οὔτε ὁ ἕνας
οὔτε ἡ ἄλλη βρῖσκονται χωριστὰ πούθεν κ' ἂν
τὸ καλοεξετάσωμε ἓνα εἶναι καὶ τὰ δύο ἀχώριστα
καὶ ἐνωμένα.

Μᾶς ὑποδέχεται ψηλὰ ἀπ' τὸ πρῶτο κυπαρίσσι
τὸ ἐρωτικὸν τιτίβισμα δυὸ σπουργιτιῶν. Παίζουν
καὶ κατεβαίνουν κ' ἀνεβαίνουν σὲ ψηλότερα κλα-
διά, κ' ἀπὸ κεῖ πάλι πηδώντας καὶ τοιμπώντας
βρῖσκονται στ' ἀκρόκλαδον κ' ἀναφτερουγίζοντας
δείχνουν ὅλη τὴν ἐρωτικὴν πληθώρα πού τὰ πνίγει,
κ' ἀναταράσσονται σὲ μιὰ ἀνατριχίλα ὁμοία μὲ τὴν
φρικίαν πού νιώθει κ' αὐτὸ τὸ ἀκρονόλαδι ἀκόμα.
Μὰ ὅποιος συλλογιστῇ καλὰ τὴν ὑπόθεσιν τούτην
μπορεῖ νὰ πῇ, μέσα του ὅμως μυστικὰ καὶ χωρὶς
ἄλλους χυδῖους νὰ τ' ἀκούσῃ καὶ νὰ τὸ κρίνῃ.

—Ζωὴ εἶν' αὕτη; ἡ ξεψύχισμα ἀκριβῶς καὶ ἂν
ὄχι ὁ θάνατος ὁ ἴδιος, τοῦλάχιστον προμήνυμα
θανάτου; κ' ἂν πάλι ρίξουμε μιὰ ματιὰ σὲ κάθε
τι πού πεθαίνει, στὸ ψοφίμι τοῦ Μπωντελαίρ γε-
νικευόμενον σὲ κάθε τι, στὸ φύλλο πού σαπίζει, στὴ
σάρκα πού λυώνει, στὸ νερὸ τοῦ βούρκου πού σώ-
νεται καὶ λιγοστεύει, σὲ κάθε τι πού μᾶς φαίνεται
πῶς φεύγει, χάνεται, σβήνει, δὲν ξαναβρίσκουμε
πάλι τὴ ζωὴ νὰ ξεφαντῶνῃ ἀπὸ χίλιες πηγῆς καὶ
νὰ τρέχῃ σὲ μύρια ποταμάκια...

Τόση φλυαρία γιὰ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, γιὰ μιὰ ἐπί-
σκεψιν ψυχροσαββάτου μέσα στὸ Νεκροταφεῖον μας;
Μὰ ἦταν ἀνάγκη νὰ φιλοσοφήσωμε καὶ νὰ ἀνα-
μασῶσωμε χιλιοεπτωμένα πράγματα, ὅταν βλέπομε
μπροστὰ στὰ μάτια μας ὁλοφάνερη τὴ συζυγία
αὕτη σ' ὅλα τὰ ζευγαράκια πού πηγαινοέρχονται
χαρωπά, πεταχτά, γελαστά μέσα στὰ δρομάκια καὶ
στὰ μονοπάτια, ἀνάμεσα ἀπὸ τάφους, κιγκλιδώματα,
καὶ νοποσκαμμένο χῶμα, πού τὸ πατοῦν καὶ περνοῦν
ἀμέριμνα.

—Ἐνταῦθα κεῖται ἡ Μαρία Π. ἐτῶν δέκα ἑξ. .
Δεκέμβριος 1926. Γιατὶ νὰ δακρύσωμε καὶ νὰ με-
λαγχολήσωμε. Ἀπὸ πάνω ἀπὸ τὸ ὑγρὸ χῶμα, καὶ
λίγο πὺθὺσκολα σὲ μεγάλη πλάκα ἀλαφροχτυποῦν τὰ
τακουνάκια ἐπίσης Μαρίας. . .

—Ἀπὸ δῶ Μαρίκα . . . παιδί μου . . . ἀγάπη μου!
Καὶ τὸ χεράκι τῆς Μαρίας σφιγγόμενον μέσα εἰς
ζεστήν παλάμην σπαρταρὰ καὶ ὑπόσχεται νὰ χα-
ρίσῃ τὴν ζωὴν, καὶ νὰ ἐκδικηθῇ τὸν τάφον; καὶ
νὰ σηκώσῃ δέκα πλάκες καὶ νὰ ρίξῃ εἰκοσι σταυ-
ροὺς, καὶ νὰ δημιουργήσῃ ἀπὸ εἰκοσι μνημόσυνα
καὶ μοιρολόγια καὶ τρισάγια καὶ νὰ πετάξῃ εἰς
τὸ φῶς εἰκοσι παιδιά!

Ἄπὸ δῶ ἀγάπη μου. . . Μαρίκα μου! Ἰδοὺ τὸ πᾶν.
Ἰδοὺ τὸ ἀντίρροπον. Ἄς κοπιᾷ νὰ ἐργασθῇ ὁ
θάνατος. Σὲ κάθε χτύπημά του, τοῦρχεται καὶ μιὰ
ἀπὸ κεῖ πού δὲν περιμένει, καὶ εἰς τὸν ἀγῶνα αὐτὸν
πού ἀρχίζει ἀπὸ καταβολῆς κόσμου οἱ δύο ἀντί-
παλοι μετρήσαντες τὰς δυνάμεις των καὶ ἰδόντες
ὅτι ἄδικα παιδεύονται νὰ βάλῃ ὁ ἕνας τὸν ἄλλον
κάτω, ἔδωσαν τὰ χεῖρια ἀμοιβαίως καὶ εἶπαν ζευγα-
ράκι εἴμαστε, ἀχώριστο κ' ὅποιος δὲν τὸ νοιώσῃ
ἀλλοίμονό του.

Ὁ ἥλιος πέφτει σιγὰ-σιγὰ κ' οἱ σκιὲς μα-
κραίνουν καὶ σκεπάζουν πλάκες ἐπιτύμβιες καὶ
ρίχνουν σχήματα σταυρῶν μακρυὰ καὶ κυπαρισ-
σιῶν. Μέσα στὴν εἰκόνα αὕτη πού πρέπει νὰ τὴν
τρομάξῃ κανεὶς ἐπιχειροῦμε νὰ διακρίνωμε μονο-
πάτι το ὁποῖον νὰ μᾶς φέρῃ πρὸς τὴν ἔξοδον.

Τί εἶνε αὐτὸ τέλος πάντων; Κελαϊδήματα που-
λιῶν πού καθυστέρησαν στὸ κούρνιασμά των, ἡ κελ-
λάρισμα ὀνακίου ποτιστικοῦ, πού
δρεοῖζει τὰ λουλουδάκια καὶ στά-
ζει ἀπὸ τῆς χαραμάδες τῶν πλα-
κῶν καὶ τῆς σχισμάδες νὰ δροσί-
σῃ καὶ τοὺς νεκρούς; Οὔτε τὸ ἓνα,
οὔτε τὸ ἄλλο, ἀγαπητοί. Ἀνεκα-
λύψαμεν μετὰ ἐπισταμένην ἐρευ-
ναν ὅτι, ἐνῶ ἡ γῆ ἡ ἀνάβε κε-
ράκι καὶ λιβάνι σὲ κεραμίδι, κ' ἐ-
νῶ κύτταξα τὰ γένητα τοῦ παπᾶ
πηγαυνοερχόμενα μὲ τὸ μουρμού-
ρισμα τοῦ τρισαγίου, πέρα καὶ
πίσω ἀπὸ μνημεῖον μεγαλοπρεπές
δυὸ χεῖλάκια προσπαθοῦσαν νὰ
ἐνωθῶν.

Ὁ τῆς θαυμαστῆς, τῆς ὑψηλῆς
τῆς πάναγνης ἱεροσουλίας!

—Κυρ Βαγγέλη! κάθε μέρα γί-
νονται τὰ τοιαῦτα ἐδῶ μέσα. Οὔτω
πῶς ὁ θάνατος δίνει τὸ χεῖρ στὴ
ζωὴ καὶ χορεύουν ἐνώπιόν σου;

—Καὶ κάθε μέρα κύριε ἀλλὰ
περισσότερο σήμερον. Ψυχροσάβ-
βατο βλέπεις κ' οἱ ψυχὲς τῶν
ἀποθαμμένων ἀγάλλονται κ' ἄ-
κουσέ με κ' ὅλα τὰ γεροντάματα
μου ἔχω ἰδῇ πράματα καὶ πρά-
ματα, μὰ σάν ἐτούτῃ τῇ γιορτῇ
κάθε χρόνον δὲν βάζω τίποτε ἄλλο.
Μοῦ φαίνεται πῶς δὲ θὰ πεθάνω
ποτέ κ' ἐγώ. Κι' ἂν πεθάνω πάλι
σοῦ τὸ τάξω θάχω τὸ νοῦ μου
κ' ὁλόκαρπη ἡ ψυχὴ μου ἐδῶ
θάρχεται ν' ἀκούῃ καὶ νὰ βλέπῃ
τὸ τί γίνεται σήμερον. Τὸ πιστεύεις;
σὲ ὅσους θάβουμε τέτοια μέρα,
κυττάζω στὴ χλωμάδα τοὺς κατὶ
πού τοιγιάζει σὰ νὰ λένε:

—Μωρὲ ἀδίκᾳ μᾶς κλαῖτε καὶ
μοιρολογεῖτε! Δὲν πεθαίνουμε ὅσο
ζοῦνε κ' ἄλλοι, κ' ὅσο ἀκούμε
ἀπὸ πάνω μᾶς τὰ φίλά τους καὶ
τ' ἀγκαλιζομένους. ΛΑΥΡΑΣ

ΜΙΧΑΗΛ ΑΓΓΕΛΟΥ. Ἡ Ἀγία Οἰκογένεια.

(Πινακοθήκη τῶν Οὐφφίτσι, Φλωρεντία.)

ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑΝ ΤΩΝ ΚΑΘΙΕΛΗΤΩΝ

ΕΚ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΥ
ΥΠΟ
ΓΙΩΣΦ ΕΛΙΓΙΑ

Δεν υπάρχει τίποτε το μόνιμο και το αμετάβλητο στον κόσμο το δικό μας. — Έτσι αποφύγγονται οι επιστήμονες και οι σοφοί τα πάντα μεταβάλλονται, τα πάντα διαβαίνουν, τα πάντα αλλάζουν μορφή επί της γης. Οι άνθρωποι γηράσκοντες απ' το φυσικό τους, ίσως που φεύγουν για τον άλλο κόσμο. Σπίτια και παλάτια καταστρέφονται, απ' την πυρκαϊά, πολιτείες δολοφονηστές γκρεμίζονται, δημάζουν και ξαναχρίζονται. Η θάλασσα γίνεται ξηρά και η ξηρά θάλασσα και πάλι λέγοντας.

Δεν ξέρω: Ήδη οφείμαι και προσκυνώ αυτούς τους σοφούς και επιστήμονες, μα όσους θα μου επιτρέψουν τώρα να τους ζητήσω συμπάθειο; γιατί, διότι, κατά τα φαινόμενα, βραδύνονται πολύ μακριά απ' το Βάλτο της Καθιελήφρας, κι ούτως γνωρίζουν το φυσικό του. Όπως άλλοτε, 'δω κ' εικοσιπέντε χρονάκια, έτσι και τώρα αυτός στέκεται με το νάζι του, ανηφορίζοντας το λιοπύρι και το θεομόν άνεμο, που τόσο κοπιάζουν για να τον αποξηράνουν. Αυτός δεν ένωσι να στεγνώσει. Έχει περάσει δά κ' ο Ιούλιος με τα φλογισμένα βράδια του, όταν δλάκαση η Καθιελήφρα άντες και γυναικείς παιδια, βγαίνουν στο ύπαιθρο να πλαγιάσουν, κάτω από τη σκεπή τ' σθραυού. Έχει περάσει δά κ' η νηστεία του 'Αβ. όταν οι Καθιελήφρες σουλατσόροντες στους δρόμους με τις γκιέτες των μονάχα—όσοσο ο Βάλτος δεν ένωσι να λιογυρήσει ούτε να το κουνήσει από το μέρος του, μονάχα λιώνεται κ' ατράφεται μπρος στο λιοπύρι, ενώ οι Καθιελήφρες, κατά την αιωνία τους συνήθειαν, τσαλαβουτούνε μέσ' στη λάσπη, άνασχηκόντες τις άκρες της καπνότητας των, σοφίζονται χίλια δυο πράγματα, πώς να περάσουν το βούρκο, νικητές και τροπασιόχοι. Πιστώνε κάνα κούτσουρο ή κάνα τουβλίο και στηρίζονται το πόδι πάνωσέ τους, όρχίζονται στην άλλη όψη από πιστοίλουντες τους άλλους και τους δανιούς του κ' άφου'εξοπάσουνε στο συνηθισμένο βρουίδι τους:

«Μπα, πού να σούδρη κακή χολέρα, κακή πανούκλα, και να στεγνώσει, θέλοντας και μη θέλοντας, σαν το ξερό το ξύλο»....

Έτσι βλέπουμε κ' έμεις τώρα, ύστερα από εικοσιπέντε χρονία, ένα φωτεινό πρωί, το Σαμουήλ Σμελκίς τον ήρωά μας, να διαβαίνει ξανά πηδηχιά πάνω από το Βάλτο και να σοφίζεται όπως και άλλοτε, χίλια δυο πραγμάτνια, για να βγη σόος μέσ' από το βούρκο, ενώ στο χέρι του κρατούσε πάλι κάποια φυλλάδα και το κουνιέλο του έιτανε στάλα στον ιδρώτα.

Μά τι τού συνέβηκε πάλι σήμερα, που φωτίστηκε ξανά το ουτιδιωμένο πρόσωπό του που έλαμψε η γέφυρη ματιά του; Κάτι σπουδαίο τούγινε στο μερτικό του, κάτι που δεν το έλπιζε ποτέ του.

Όμμα, παιδί μου, όμμα με τα όυλα του! Κάποιος κύριος, άνθρωπος μάλαμο, που κρύβει τόνονά του, εμφανίστηκε μέσ' απ' τις στήλες της εφημερίδας για να διακηρύξη στο πολύ κοινό ότι «ήμερις άκριβώς» συμπληρώθηκαν εικοσιπέντε χρονάκια απ' την ήμερα που πρωτοφανερώθηκε στο πεδίο της φιλολογίας ο Σαμουήλ Σμελκίς με τις άεχαστές του περιγραφές της Καθιελήφρας.

Δεν ξέρουμε (έτσι λέγει ο άνωνυμο-γράφος στο άρθρο του) διόλου ποιος είνε αυτός ο Σαμουήλ Σμελκίς κ' ι είδους άνθρωπος είνε. Ένα μόνο γνωρίζουμε: πως εικοσιπέντε χρονία τώρα φωτιζόει αυτούς ο άνθρωπος μέσα στο βάλτο που λέγεται Καθιελήφρα και πως συγκατοικεί με τ' άδέρφια του, με κάτι περιεργα πλάσματα, που τους όνομάζουνε Καθιελήφτες»...

Ακόμα και άλλα τέτοια παινέματα και λόγια ευχάριστα ξεστομίζει ο άδωρογράφος στους αναγνώστες και στο τέλος, έκλεινε το άρθρο τ'ον ευχόμενος «ζωήν και εημερίαν εις τόν Σαμουήλ Σμελκίς, επί τη ευκαιρία τού Ιωβιλαίου του και της συμπληρώσεως τού εικοστού πέμπτου έτους της φιλολογικής εμφανισιώς του».

«Ιωβιλαίον»!... Ποιές του δέ νοστάλγους τέτοιο πράγμα ο Σαμουήλ Σμελκίς μήτε κ' άναιρετήθηκε κάτι παρόμοιο. Περιτιό θάνε να πούμε πως ούδέποτε στη ζωή του αυτοκαυχήθηκε μήτε πέρασε από το ρού του το στεφάνωμα της δόξης. Την άργασία αυτή, στην όποιαν ο ήρωάς μας έχει άφιερώσει όλες του τις δυνάμεις και τα χρόνια της ζωής του την είχε πάρει κατακαρδα και δοθέντες άδίκαια με νη-νική κατάνυξι σαν το μελίσσι που μαζεύει το μέλι του λίγο λίγο μέσ' στην κυψέλη. Δέ σιάθηκε μήτε μία στιγμή οδλή του τη ζωή καταμεσής στο δρομίο άναρωτώντας τον έαυτό του: για ποιά σκοπό κάθομαι και κοιμάμαι; Γιατί σπαταλώ τις δυνάμεις

μου για χατήρι της Καθιελήφρας και των κατοίκων της;....

«Αν έγνωρίζα πώς δέ θα πειραζότανε, θα τονέ παρωμοάζα με μιάν αγελάδα που θρόρει από το μαστράκι της το μοσχαράκι δίχως κ' αυτή να ξέρη το γιατί. Όσο για τιμές και δόξες, ποτέ του δεν έλπιεσε κ' ούτε για καμιάν άμοιβή σέ τούτον τον κόσμο. Μονάχα γούτηκε τα συζητήθησια των Καθιελήφρων που συνηθίζουν να έκφραζόντε οε κείνους που τους τυπώνουνε στις εφημερίδες... τα μικρά εκείνα συζητήθησια»...

Τι να τους κάμνεις; αυτό είνε το φυσικό τους! Δέν τους πειράζει να γράφουν για όλον τον κόσμο και να τους διαπομπήσουν. Αυτοί μάλιστα είνε προθυμοί να μοιούνε σ' άποκρίματα του καθενός, μα δεν έπιτρέπουνε σ' άλλους να θέληση να είσχωρήση στα δικά τους λημέρια. Γιατά και γιατά τονέ φωνάζανε και τού δώσανε να νιώση πως δεν είνε σοστό να τους τυπώνη στις εφημερίδες και να τους ρεζιλίσουν. Ίσως 'δω, ότι έκαμε, έκαμε... από 'δω κ' όμπρος έπρεπε να είνε προσεχτικός»...

Μερικοί μάλιστα του πετούσαν κάτι πόντους για να τού δώσουν να καταλάβη πως αν έξακολουθήση αυτή ή κατάστασι, αν έξακολουθήση να όρεζιένη τόνονά τους και τόνονα της ραμιάς των, θάβλεπε το μάγουλό του να κοκκινίζει απ' το μπάτο. Σ' αυτό το σημείο πρόπει να σταθούμε λιγυλάκι. Είνε παμπάλαια συνήθεια μέσ' στους Καθιελήφτες κάθε διαφορά και μικροφρονησια μεταξύ τους, τη λύνουνε μέ ένα μπάτο. —Είνε σπουδαίο πράγμα ο μπάτος, λέγουν οι Καθιελήφτες, και χάρι οε δαίνοντε πέρουνε την πληρωμή μας σε τούτους τον κοσμήκη»....

Υστερα λοιπόν από όλα αυτά έρχεται κ' ο άδωνυμος άδωρογράφος μας και διακηρύττει οδόντες τον κόσμο πως ο Σαμουήλ Σμελκίς μήτε σ' «Ιωβιλαίον»! Και πότε διακήρυξε το «χαράς ενάγγέλιον»; Άκριβώς, σήμερα το πρωί, που ήθελε να σκάση απ' το κακό του, που τα βάσανα τού έπινγαν την ψυχή, καθώς θα έσηήσουνε παρακάτω.

ΣΤΡΟΦΕΣ

Νά σέ ξελάσω δέν μπορώ—κ' άς προσπαθώ τόσο καιρό, παλιά μου άγάπη, ποθούνα κ' ή πρώτη κ' είναι στιγμές που λατρεύω: νάταν και πάλι να χαρώ τ' άνευρο εκείνο τ' όμορφο που μούτρεψε την νεότη... Και οε μιάν άλλη ένφ' μιλιά κ' άλλα δυο μάτια ένφ' φίλω τά πέφνω για τά μάτια τά δικά σου, και κάπου—κάπου λησμονώ και μέσ' στα χάδια την καλω με το ήλικό όνομά σου....

ΚΣ-ΚΣ

ΜΙΧΑΗΛ ΑΓΓΕΛΟΥ.—Τερεμίας.

[Καπέλλα Σιζ'ίνα Βατικανού. Ρώμη].

ΟΛΟΚΑΗΡΟΣ Η ΜΕΤΑΨΥΧΙΚΗ ΕΙΣ ΟΛΙΓΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ

[ΕΠΙ ΤΗ ΘΑΞΕΙ ΤΟΥ ΠΟΛΥΚΡΟΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ΤΟΥ ΔΡΟΣ RENE'S UOBE: «ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗΝ ΜΕΤΑΨΥΧΙΚΗΝ...»]

Πρόγνωσης αναδιπλασιαστικής.

Από την πόρτα άφρανα ξεπροβάλλει το ύψηλό άνε στημα τού Μεχμέτ-Πασά. Μ' ένα βλέμμα του είδε είδε όλα τα τραπέζια... Με είδε κ' έμένα. Έρχεται κοντά μου.

—Μου έπιτρέπετε να δειπνήσω μαζί σας, κύριε Συναγματούρχα;

—Η έξουχτής σας δέν θά μπορούσε να μου προσφέρη μεγαλύτερη εύχρηστία.

Κάθεται. Έγώ πρώτω πιλάρι με συκατάκι.

—Λοιπόν, κύριε Συναγματούρχα, τόν κηδεύατε κ' αυτόν τόν 'Αργυβάδο;

—Ναι! Σήμερα το πρωί. 'Ημουν κ' έγώ στην κηδεία του.

—Τό ξέρω. Έγώ φυσικά δέν μπορούσα να παρευρεθώ. 'Ηταν ανάγκη να περιμείνω, στην Καλιτζή, ήν έπιστροφή της οικογενείας.

—Γνωριστική βέβαια... έπως πάντοτε ανάγκη;—Βεβαίως.

Κύτταξε λιγάκι γύρω του. Τά γειτονικά μας τραπέζια δέν έχουν κατεληφθί. Είναι κενά. Μπορεί κανείς να μιλήση ελεύθερα, άρκει να χαμηλώση λιγάκι τόν τόνο της φωνής του.

—Παλητούπόδεσις, κύριε Συναγματούρχα! Συνέβη κάτι χειρότερο από εκείνο που φοβήκαμε....

—Τι; 'Η Λαϊκή Φάλλαντ;

—'Η ξαδέρφη του την κατηγορεί, κατηγορηματικά.

—Τήν κατηγορεί; Μπα!... ότι τόν σκότωσε αυτή;

—Ότι έβριζε και τόν σκότωσε.

—Μπα! τί λέτε;...Μά καλά... και ποιών έβριζε;

—Τόν πρίγκιπα Τσέρνοβιτς.

Σωπαίνω καταπληκτικά.

—Ναι, να! επαναλαμβάνει ο Μεχμέτ-Πασάς... τόν πρίγκιπα Τσέρνοβιτς. Καί έδω είναι άκριβώς κ' κρίκος... της υποθέσεως. 'Ο Τσέρνοβιτς βέβαια είνε χωρίς άμφιβολία ικανός για τό πέν. 'Η Λαϊκή Φάλλαντ έξ άλλου θά μύρεσε ίσως και να τόν πληρώσε ακόμα.

—Νά τόν πληρώση; Ν' άγορασθί; Έτσι ταπεινά ο πρίγκιπ Νικόλαος Τσέρνοβιτς... για μία δολοφονία... για τό φόνό του καλύτερου φίλου του;

—Ίσως έκσέφθηκε πως αυτή ή φίλια δέν μπορούσε να τού προσφέρει πιά τίποτε»...

—Ω!... Μπα! Και τί κάνατε... Δέν ρωτήσατε τόν πρίγκιπα... τί σας είπε;

—Άρνεύεται. 'Έχει μάλιστα έτοιμο και ένα πρόχειρο έλλοθι... Ένωσείται πως έγώ, δέν τούγατα αυτό βέβαια!...

—Γιατί;

—Πρόκειται για κάποιον έλλοθι ρούσιου στην Κίον! πολί... τί άζία μπορεί νάχη; ο άνθρωπος αυτός τού είδους έχουν τόσους συνηγούς, τόσους άμφιφράσκους...όσοι είναι και ο προστατευόμενός του... και οι πέλεάτες τους»...

Βρίσκονται έδω, όπως θά εύρισκόνται τής κορβίλας, και οι πελάτες τους... στο σπίτι τους... Έπειτα κ' έγώ δέν μπορώ να έπιμένω πως ή Τσέρνοβιτς έσκότωσε τόν 'Αργυβάδο Φάλλαντ, με τά ίδια του τα χέρια... θά έπρεπε να είνε άλλο κανένα πιστό πρόσωπο... κάνα απ' αυτούς τους κομνητίζες του, που βρίζουν έδω στο πέραν. Τίλος πάντων, τί τί θέλετε!...

—Όλα τά έλλοθι του κόσμου δέν θά μπορούσαν να καταπρήξουν την άπισή αυτή... ό,τι, δηλαδή ή Λαϊκή Φάλλαντ και ή Τσέρνοβιτς συναντήθηκαν μόνοι την Δευτέρα τού βράδυ και τά είπαν, και τό άπαρσάσανε... 'Ο Τσέρνοβιτς είχε πλήρη έλευθερία κινήσεων καθ' όλην την ήμερα τού Τρίτης—και την Τρίτη αυτή, άκριβώς κατά την όύσι του ήλιου, ο Φάλλαντ ήταν νεκρός.

—'Ο Μεχμέτ Πασά, παραμονεύει να δαβάση στα μάτια μου, την έντύπωσή των λόγων του. Σκέπτομαι:

—Έπιμένετε όμως πολύ, Στρατηγέ μου, στο να συνδέετε την υπόθεσι αυτή τού διαζυγίου με τόν πρόσφατο αυτό ρόνο τού Φάλλαντ!

—Δόστε μου τότε ίσως μιάν άλλη έγρησι!...

—Απλούστατα... ή γνώμη μου είνε πως ο Φάλλαντ έσκότώθηκε για να ληστεύη.

—Μά... δέν ήταν δυνατό ποτέ να τόν περιμένουν αυτοί ο ληστές στην προκομιά τού Γεντί-Κουλέ... Έπειτα πως ήτο δυνατό να προβλέψουν ότι θά περνούσε απ' εκεί.

—Πώς θά μάντευαν την ήμερα και την ώρα; 'Ο Τσέρνοβιτς όμως τά ήξερε όλ' αυτό»...

—Και ήταν ο μόνος που τά ήξερε».

—Και όμως εύρισκόμαθα πρό μίας προηγουμένης κλοπής μετά φόνου. Τό πτώμα εύρέθηκε χωρίς χρήματα... γυμνωμένο».

—Ακόλουθι!

—'Ιδοί ακόμη μιάν άλλην περιπέτειαν δα-ναιμένην από την ίδιαν συλλογήν και έπιβραβωμένην επίσης από τάς ανακοινώσεις αί όποιαι έγένοντο από της πραγματοποιήσεως της. 'Ο κύριος Sauvel βλέπει στον ύπνο του, ότι εύρισκει εις κατοικίαν άγνωστον άνάμμο οε ένα λαβράδι. Έμπρός του εύρίσκει ή κυρία προσκομίζει ένός είδους όρνιθος πούγου. Μέσα εις ένα ρέμμα του εύρέθηκε από τόν πύργο μερικοί άν-θρώποι έπαιρναν νερό. Άλλοι άνθρωποι,

(Ακόλουθι)

στέρους ήμών χρόνους τόν Φαρμακίδην λ. χ., τόν Κωνσταντίνον Οικονόμου, τόν Βάμβαν, και όχι άλλους άλλους διατυπλωζόμενους διά δογματικά ζητήματα ένφ εις το μεταξύ οι διάφοροι μετωγ-τίζδεις έπασσάλευαν με τα πινέλα των τάς ώραιάς εικόνας τις παλαιότερες, άφου μάλιστα και τάς εκπαίναν προηγουμένως.

Από τού να τραγουδή κανείς την χαράν του ή τόν πόνον του εγεννήθη και το κομικόν ελάττωμα τού να όμιλή μόνος του.

Όταν ξεφυλλίξη κανείς φιλολογικόν ήμερολό-γιον, ύστερα δέ από μιάν διατριβήν ιστορικόν εύρίσκει ένα ποίημα και ύστερα μιάν βιοηχανικόν άν. κλήνιν και ύστερα ένα χημολογημένον άνε-δοτον και ύστερα μιάν στατιστικόν και τέλος μιάν γνωστοποιήν, νομίζει ότι εύρίσκει εις συνα-στροφήν που όμιλούν πολλοί, και φρόνιμοι και άνόητοι, και εις τό τέλος κάποιος παρουσιάζεται και άνοίγει το στόμα του διά να χαμοσηθή ή μόνον.

Οι άρχαιοι 'Αθηναίοι τούς περισσότερους με-γάλους των τούς όφειλουν εις τούς δήμους της 'Αττικής και βεβαίως μεγάλος γίνεται ο ζών μέσα εις την καθάραν, θάλλουσαν και άμυγλούσαν φή-σιν. Και φαντάζεται κανείς τούς διανοούμενους διασκελίζοντας τόν 'Χμητόν όπως συντομικότερον δια της Σφρητίας ή της Στερίας όδοι φθάσαν εις τό 'Αστυ. Συγκρίνατε τό άκουσμα τών κουνουν-σμών της πλαγιάς και της Μαλιέζης κατοίκας τών πεζοδρομίων, το κέλαριμα της πηγής τού βοιουδι και τών ούρητριων της πόλεως, το βογ-ρητό τού πένικου τού δορυμυ και τών διαφόρων δρόμων εις τούς όποιους φθίνει, και θά έχετε κάποιαν πρόγνωση της σχετικής αντίθεσης εικόνας.

Μη λησμονήτε να συγκρίνετε και τό όραϊον αίσθημα, τό φιλοσοφικόν, ποιητικόν και γραφικόν, τό όποιον γεννά ό κάποιος της χωρικής ποσαςφωτιάς ύψόμενος διά της όπης της στή-γης εις τα ούρα-νι, με τό αίσθημα και τόν φόβον της πυρκαϊάς που προξενεί ή θέα καπνού έξερχομένη από τα φουγάρα τών μεγάρων τών πόλεων.

Ο κόμης τού Μεσολογγίου. Ένώ ετοιμάζετο ό 'Όθων κατά τόν 'Απρίλιον τού 1836 προς αναγώ-ρησιν διά να νηφευθή ελκεν ήδη διαδοθή ότι θά περιβλήθη την ός Έθνικόν ένδομια χαρακτηρίζο-μένην φουσανέλλα. Ιούδι άπεφάσισε να παγ-τοποιήση κατά τόν διαπύλον και να έμφανισθί το πρώτον ός φουσανέλλα κατά την προοέ-γισιν τού άτμοπλοίου εις Μεσολόγγη, ός Κόμης τού όποιου και άνεχώρησε. Φαντάζεται λοιπόν κανείς τόν ένθουσιασμόν τών Μεσολογγιτών όταν είδαν τόν 'Όθωνα αποβιβάζομενον και πατώντα τό ιστορικόν τών έδαφος ός στρατηγόν τού 'Αγώνος.

Και έπειδή ό λόγος περί τού 'Όθωνος σημαίνει και μιάν άσθενειαν τών γαμνησμένων όπασή-ποτε κατά τούς χρόνους εκείνους, την όποιαν διέ-γινε κατωκάτω σύγχρονος ιστορίας εκ τών ημετέρων: την σποδαιόφαναν. Τι όραίες έκτενώ-σις, περί τών συγγράων γεγονότων και προσώ-πων και τί όραία έργα ποιητικής έπικεινέως άνεληφάστου θά είχον, αν έλειπε ατέη ή κα-τωκάτω σπουδαίονα, πώς έξυμνήσαν την όποιαν οι τότε λόγιοι είσχωροντο εις άρχαιολογικά και τής διεθνούς κοι-νωνιολογίας τά δυσπρόσιτα έδάφη.

Μία μέρα παρουσιώθη έφρανα εις τόν Κολοκοτόφιν ένας 'Αντιολίτης τού τελευταίου της «Βυβλινίας» τούτου. —Ποιος είσαι ελόνος σου; Τόν ήρώ-τησαν ό γέρος. —Είμαι άνεμικός σου έφώνασεν αυτός με χαράν, έπειρήσαν και συγχί-νησιν. Και ό Κολοκοτόφης από κει που έκάθητο κοινών άτελειστικώς τό κε-φάλι του: —Δυστυχισμένη 'Ανατολή! σου στέλ-ναμε πόντους και μάς γυρίζεις κου-ροφες!

Αί λαϊκαί έξεγέρσεις τών 'Αθηνών όφασκόν με την μόρον τών 'Αιτωών νεφέλων, ή εύθύς δέ κατάναν άήδης διά-λυσος με τό στέμμα τών κεραμίδων και την λασπην τών δρόμων, ότε ό άγασθς πολιτής βαδίζων δέν γνωρίζει από ποιόν εκ τών δύο κυρίως να προ-φυλαχθί.

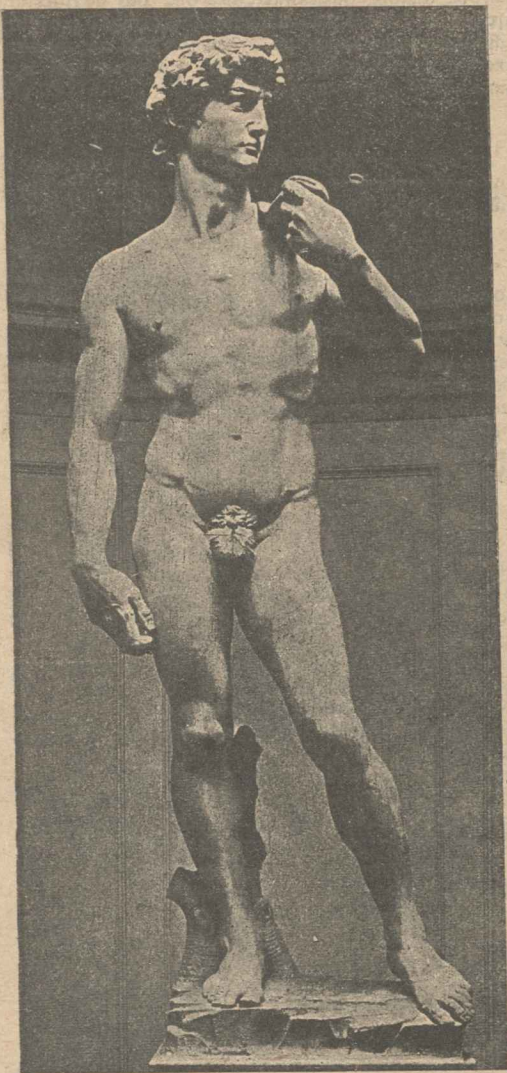
Δ. Γ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΛΟΓΣ

ΜΙΧΑΗΛ ΑΓΓΕΛΟΥ.—'Η Νύχτα

[Μνημείον τού 'Τουλίου τού Δωτέρου Φλωρεντίας]

ΜΙΧΑΗΛ ΑΓΓΕΛΟΣ ΜΠΟΥΟΝΑΡΟΤΤΙ

Δαυΐδ

[Νέα και αρχαία πινακοθήκη Φλωρεντίας]

Πλησίον της Φλωρεντίας, εις τὸ Κα' πέζε τὴν 6 Μαρτίου 1475 ἐγεννήθη μία ἀπὸ τὰς μεγαλότερας καλλιτεχνικὰς φυσιογνωμίας τοῦ κόσμου. Ὁ Μιχαὴλ Ἀγγελοῦ Μπουοναρόττι, υἱὸς τοῦ δημάρχου τοῦ μικροῦ χωρίου τοῦ Κασεντίνου, γλύπτῃς καὶ ζωγράφος, ψάλτης τῆς δυνάμεως καὶ τοῦ πόνου. Εἰς τὴν Καπέλα Σιξτίνη τοῦ Βατικανοῦ ὕψωσε βροντοφωνημένον ὕμνον εἰς τὴν ἰσχὺν καὶ τὴν θέλησιν τοῦ Παπισμοῦ καὶ τῆς Ἐκκλησίας· εἰς τοὺς τάφους τῶν Μεδίκων θρηνεῖ τὴν ἀπελπισίαν τῆς Ἰταλίας. Τὸν παρομοιάζουν μὲ τὸν Δάντην καὶ δικαίως τείνει τὰς χεῖρας του πρὸς τὸν ὑπέροχον καὶ δυνατόν Φλωρεντινὸν Βάρδον. Ἡ καλλιτεχνικὴ του δύναμις ἐξ ἴσου ἐστράφη πρὸς τὴν γλυπτικὴν καὶ τὴν ζωγραφικὴν, ἀλλὰ ἐξεδηλοῦτο πάντοτε ὡς γλύπτῃς, σφυρηλατῶν ἢ ἀνατέμνων χαλυβδίνους μυνάνας, ὑποτάσσων τὴν φύσιν εἰς τὴν ὁρμὴν τῆς φαντασίας του, σπείρων τριγύρω του μίαν τελειότητα ἀνθρωπίνου σώματος, ὁμοίαν πρὸς τὴν ὠραιότητα καὶ τὴν ῥώμην τῆς κλασικῆς ἀρχαιότητος.

Ἡ ζωὴ του ὑπῆρξε μακρά, (ἀπέθανε ἐνενήκοντούτης, τὸ 1564) καὶ διὰ μέσου τῶν μεταλλαγῶν ἰδεῶν καὶ σχολῶν, αἱματηρῶν δραμάτων καὶ σαρκικῶν παροξυσμῶν, ἐδημιούργησε ἔργον, τὸ πλέον ποικίλον ἀλλὰ καὶ τὸ πλέον πρωτότυπον. Δὲν ἀπεμακρύνθη καθόλου ἀπὸ τὴν πλαστικὴν ὠραιότητα καὶ λέγεται ὅτι καὶ περὶ τὰ τέλη τῆς ζωῆς του, τυφλός, ἐζήτηε νὰ τὸν ὀδηγήσουν πλησίον ἐνὸς κορμοῦ ἀρχαίου ἀγάλματος, σωζομένου σήμερον εἰς μίαν κόγχην τοῦ Μπλεβεντέρε τῆς Ρώμης καὶ μὲ τὴν ἀφὴν ἀπελάμβανε ἀπληροστον, ὅτι οἱ ὀφθαλμοὶ του ἐμπόδιζαν νὰ θαυμάσῃ.

Ἡ ζωὴ του, μακρὰ καὶ ἐργατικὴ, δύναται νὰ διαιρεθῇ εἰς πολλὰ στάδια. Βεβαίως ἡ νεότης του δὲν ὑπῆρξε ἡ πλέον χαρακτηριστικὴ τῆς τέχνης του. Ἡ μίμησις τῆς Ἀρχαιότητος εἶναι καταφανής. Οἱ Κένταυροι, ὁ Βάκχος καὶ ὁ Δαυΐδ καὶ ἄλλα, εἶναι ἔργα τῆς νεότητος διακρινόμενα διὰ κάποιαν ἀδυναμίαν εἰς τὴν ἐκφράσιν.

Ἀλλὰ ἡ δευτέρα περίοδος τῆς τέχνης του εἶναι μία ἐκρηκτικὴ μεγαλοφυΐα. Μία σκέψις πύρινη, κατὰ τὸ ὁρμητικόν, τὸ θυελλώδες. Εἰς τὸ Σιξτίνη ἀπλώνει τὴν κυριαρχίαν τῶν τοιχογραφιῶν του, ὅπως ἓνας στρατηλάτης ἐξελίσσει εἰς ὠραίαν πεδιάδα τοὺς λεγεῶνας τῶν πολεμιστῶν του καὶ τὸ πλῆθος τῶν λογῶν του παρουσιάζει ἐξαγριω-

μένην τὴν φύσιν· καὶ φοβερός καὶ τρομερός, ὁμοῖος μὲ τὸ Ὀλύμπιον Δία, ὅπως τὸν περιγράφει ὁ Ὅμηρος, κινουῦντα τὸν Ὀλυμπόν μόνον μὲ τὴν ἀνάευσιν τῶν ὀφρύων, γεννᾷται ὁ Μωυσῆς του.

Ἡ Βασιλεία τοῦ Λέοντος τοῦ Δεκάτου δὲν εἶναι ἐποχὴ πρόσφορος εἰς τὴν δύναμιν καὶ ὁρμὴν τοῦ Μιχαὴλ Ἀγγέλου. Ἀπομακρύνεται τῆς Ρώμης καὶ ἀφίκει εἰς τὴν θέσιν τοῦ τὴν πλέον ἀνθρωπίνην καὶ ὀλίγον ἐπικούριον τέχνην τοῦ Ραφαήλου.

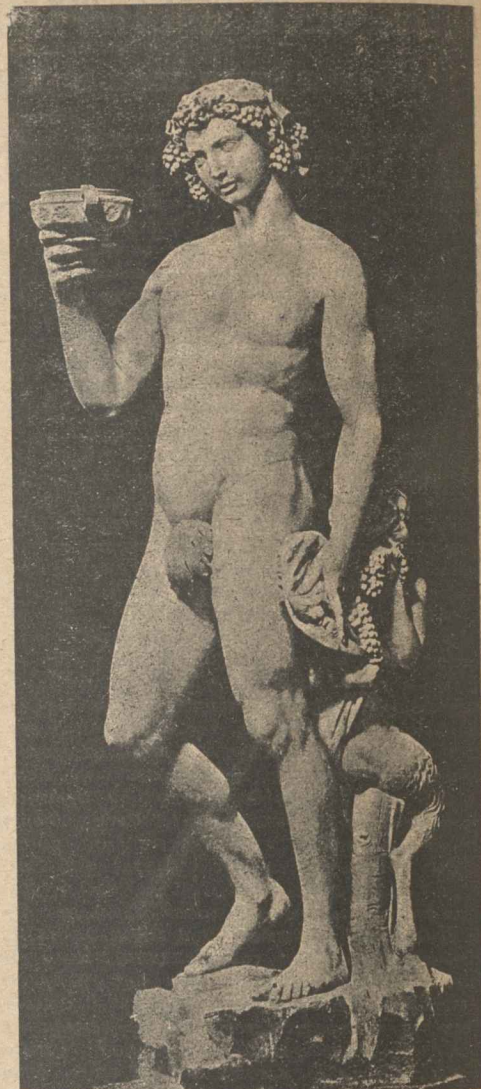
Ἀργότερα ὅμως ἡ τραγικὴ ἀφίπνισις τῆς Ἰταλίας, αἱ δυστυχίαι τῆς Ρώμης, εἶναι θέματα ἀποτεινόμενα περισσότερον εἰς τὴν παθητικὴν καὶ ζωντανὴν τέχνην τοῦ Μιχαὴλ Ἀγγέλου καὶ οἱ Τάφοι τῶν Μεδίκων εἶναι ἀφορμὴ νὰ ἐξωτερικεύσῃ τὰ παθητικὰ ἔπη διὰ τὴν θλίψιν τῆς πατρίδος του.

Κατόπιν ὅμως ὅταν μεταστρέφονται αἱ δυστυχίαι ἐκεῖναι καὶ ἡ Ἐκκλησία καθίσταται κυρία τοῦ κόσμου καὶ ἀντιμετωπίζει τοὺς ἐχθρούς της, ὁ Μιχαὴλ Ἀγγελοῦ μὲ τὴν Δευτέραν Παρουσίαν τοῦ τῆς Σιξτίνης θέτει εἰς τὴν χεῖρα τοῦ Χριστοῦ ἢ μᾶλλον τοῦ Παπισμοῦ, τοὺς κεραυνοὺς τοὺς κρεμαμένους ὑπὲρ τὰς κεφαλὰς τῶν ἀπίστων καὶ αἱρετικῶν ἐχθρῶν τῆς Ἐκκλησίας.

Καὶ ἡ τελευταία φάσις τῆς τέχνης του εἶναι ὁ θόλος τοῦ Ἁγίου Πέτρου τῆς Ρώμης Περίοπος καὶ πάνοπτος εἶναι μίαν προσωποποιήσας ὁρατὴ τῆς κυριαρχίας τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἡ πραγματοποιήσις τοῦ οὐνεῖρου τῆς μεγαλειώδους κοσμοκρατορίας της.

Ὁ Μιχαὴλ Ἀγγελοῦ ὑπῆρξε μαθητὴς τοῦ Γκιρλαντάιο καὶ διετήρησε πάντοτε τὴν σοβαρότητα καὶ τὴν σοφὴν ἀπλότητα τοῦ διδασκάλου του. Αἱ λεπτομέρειαι ἦσαν ἀχρηστοὶ καὶ ἀναφελεῖς διὰ τὸν ὀργασμὸν τῆς φαντασίας του. Αἱ μεγάλαι ἐντυπώσεις, αἱ συνολικαί, βοηθοῦμεναι ἀπὸ χρωματισμοὺς ἀπλοὺς καὶ σχεδὸν παραμερίζοντας πρὸ τῆς πλαστικῆς τελειότητος, ἐξαίρουν τὸ ἄψογον σχέδιον, τὸ ἀκούραστον, συντονισμένον μὲ τὴν βαθεῖαν σκέψιν.

Ὁ Μιχαὴλ Ἀγγελοῦ ἠγνόησε τὴν ἐλαφρὰν καὶ κομραστικὴν ζωὴν τῆς Μεδικείου Φλωρεντίας. Ἀφῆκε ἐκεῖ νὰ βασιλεύῃ ὁ Βερρόκια καὶ Μποτιτσέλι καὶ εἰσῆλθε μέσα εἰς τὸν δρόμον τὸν σχολικόν καὶ ἀνάντη ὅπως τὸν ἀνοῖξε ὁ Γκιόττο καὶ ὁ Μαζάτσιο. Ἐν τούτοις ὁ Μιχαὴλ Ἀγγελοῦ, ἀν καὶ αἰσθανόμενος τὴν δημιουργικὴν του δύναμιν ἰσχυρὰν καὶ ἀτομικὴν, δὲν ἐδίστασε νὰ μελετήσῃ τοὺς πρὸ αὐτοῦ ζωγράφους καὶ γλύπτας, Φλωρεντινοὺς καὶ Φλαμανδοὺς. Περισσότερον ἀπὸ ὅλους ἐθαύμασε τὴν ἀφομοιωτικὴν δύναμιν τοῦ Ντονατέλλο καὶ τὴν ἀρμονικὴν συγχώνευσίν της. τὴν παθητικὴν βιαιότητα τῆς γοτθικῆς τέχνης καὶ τὴν ἀρμονίαν καὶ διωλισμένην χάριν τῆς ἀρχαίας τέχνης. Ὁ Ἅγιος Γεώργιος τοῦ Ντονα-

Βάκχος

[Ἐθνικὸν Μουσεῖον Φλωρεντίας]

τέλλο ἠδύνατο νὰ εἶναι ἡ γέννησις τοῦ Δαυΐδ τοῦ Μιχαὴλ Ἀγγέλου.

Ἄλλ' ὅτι εἶναι ἀμίμητον καὶ ὑπέροχον εἰς τὸν μέγαν Φλωρεντινὸν εἶναι ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖον μεταχειρίζεται τὸ ἀνθρώπινον σῶμα. Ὅλα τὰ πάθη καὶ τὰ συναισθήματα, ἡ δύναμις, ἡ ἀπελπισία, ἡ χαρὰ, ὁ θρίαμβος καὶ ἡ κατὰπτωσις, ἡ σκέψις καὶ ἡ δρᾶσις, ἐσχεδιάσθησαν καὶ ἐγαλκουργήθησαν μὲ τέχνην ἀπαράμιλλον, μὲ μίαν ὑποβλητικὴν δύναμιν, μὲ ἓνα ἐξόγκωμα τῶν μυνῶν ὀχι ἀληθές, ἀλλὰ κατὰ ἀνώτερον, ὁμοιοληθές, καὶ διὰ τοῦτο πλέον ἐκφραστικὸν καὶ ζωντανόν. Τὰ ἀληθινὰ αὐτὰ ὄντα, τὰ ἐκπληκτικὰ εἰς τὴν μεγαλοπρέπειαν καὶ τὴν ἐκδήλωσιν τῆς σκέψεως τῶν αἰσθημάτων εἶναι πλάσματα τῆς φαντασίας του, ἀχαλινώτου ἀλλὰ καὶ σαφῶς ἐξυπηρετουμένης ἀπὸ ἓνα σχέδιον ἀσφαλές, ἀκούραστον καὶ ἐκφραστικόν.

Καὶ ὅλα αὐτὰ τὰ ἀνθρώπινα ὄντα παρουσιάζονται εἰς πολλὰς θέσεις, εἰς διαφόρους κινήσεις, πάντοτε ἀγαλακτώδη καὶ πλαστικά, διότι καὶ ζωγραφίζων ἀκόμη ἦτο γλύπτῃς. Ἡ Καπέλα Σιξτίνη μὲ τὸν μεγαλοπρεπὴ καὶ συναρπαστικόν διακόσμον τῶν Προφητῶν, τῶν Σιβυλλῶν καὶ τῶν διακοσμητικῶν μορφῶν, εἶναι μίαν συλλογὴ ἀγαλμάτων. Μᾶς γεννᾷ τὴν ἐντύπωσιν ὅτι αὐτὸ ἦτο ὅλον ὃ,τι εἶχε νὰ εἰπῇ. Καὶ ὅμως καθὲς ἔργον του εἶχε τοιαύτην πρωτοτυπίαν καὶ αὐτοτέλειαν ὥστε εἶναι πάντοτε νέον καὶ ἀγνόν, ὅπως εἶναι ἡ ἀνατολὴ ἑαρινῆς ἡμέρας.

Τὸ γυνὸν ἦτο ἡ ἐμπνευσις τοῦ Μιχαὴλ Ἀγγέλου, ἀλλὰ κατὰ τὸ ἀγνόν παρὰ τὴν ἰσχὺν καὶ δύναμιν του, κατὰ τὸ ἐξαυλωμένον. Φαίνεται εἰς τὴν Σιξτίνη ὡς ἓνας ὕμνος πρὸς τὸν Θεόν, διὰ τὴν ἐλπίδα καὶ τὴν κατὰ παράδοσιν αἰδῶ τῆς θεοσεβείας. Μέσα εἰς τὸν ἠδονισμὸν τῆς Φλωρεντίας εὐκόλου καὶ διασκεδαστικῆς ζωῆς ἔμεινε ἄγνους ἰδεολόγος ὁ Μιχαὴλ Ἀγγελοῦ Μπουοναρόττι, ἐμπνεόμενος ἀπὸ τὸ ἐνερgetικὸν σάλπισμα τῆς θείας κωμωδίας τοῦ Δάντη καὶ τῆς Βίβλου.

Καὶ ὅλα ἐκεῖναι αἱ γυμνότητες μέσα εἰς τὸν ἱερὸν χώρον τῆς Σιξτίνης λησιμονοῦνται, διότι ἐκεῖ εἶναι ἡ ζωγραφικὴ τῆς ψυχῆς καὶ ὅ,τι ἀνοῖται καὶ εἶναι μέσα, εἶναι πλέον ἐκφραστικόν ἀπὸ ὃ,τι βλέπει. Ἡ φωνὴ τῆς Σιβύλλης καὶ τοῦ Προφήτου κυριαρχοῦν. Καὶ ἀκόμη κατὰ περισσότερον. Κυριαρχεῖ τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ. ΣΤΕΦ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

Ὁ Μωυσῆς

[Μνημεῖον Ἰουλίου Δευτέρου, Φλωρεντία]